

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

**QALAMTASVIR I
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60111200-Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi ✓

Fan/modul kodi QalamT110 ✓		O'quv yili 2023-2024 ✓	Semestr 1-2 ✓	ECTS - Kreditlar 6-4 ✓	
Fan/modul turi Majburiy ✓		Ta'lim tili O'zbek ✓		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yukla ma (soat)	
	Qalamtasvir I ✓	120 ✓	180 ✓	300	
2.	I. Fanning mazmuni. Fanni o'qitishdan maqsad - qalamtasvir barcha tasviriy san'at turlarining rangtasvir, dekorativ amaliy san'at, grafika, xaykaltaroshlikning asosi sifatida bo'lajak pedagog rassomlarga borliqni ko'rib-kuzatib to'g'ri tasvirlash, idrok etish, qo'l, ong va sezgi organlarini shakllantirish hamda bo'lajak rassom-pedagoglarni tasviriy san'at asoslariga o'rgatishni maqsad qilib qo'yadi. Fanning vazifasi - boshqa ixtisoslik fanlari qatorida bo'lajak o'qituvchi-rassomlarni tayyorlashda asosiy mezon hisoblanib, u talabalarga amaliy mashg'ulotlar o'tkazish orqali olib boriladi. Shuni ta'kidlash kerakki, amaliy mashg'ulotlar nazariy bilimlar qatori bo'lajak rassom-pedagoglarga ularning keyingi pedagogik va ijodiy faoliyatlarida muhim o'rin tutadi. II. Amaliy qism (amaliy mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-semestr 1-mavzu. Mato burmalari fonida gipsli geometrik jismlardan tashkil topgan natyurmort. Natyurani kuzatish va eskizlar bajarish. Natyurani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Detallarni alohida shtrixlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 2-mavzu. Gipsli rozetkadan tashkil topgan natyurmort. Natyurani kuzatish va eskizlar bajarish. Natyurani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Detallarni alohida shtrixlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash.				

	• ijodiy ishlar yaratish
5.	VI. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, ijod qilish va joriy nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha amaliy ishni topshirish.
6.	VII. Asosiy adabiyotlar: 1. Baymetov B. "Qalamtasvir(Portret)". O'quv qo'llanma/ Toshkent,BOOK TRADE, 2022. 2. Muratov X.X. "Qalamtasvir", Toshkent, Ijod-print, 2020 3. Muratov X.X. "Qalamtasvir", Darslik Toshkent, Lesson Press, 2023 VIII. Qo'shimcha adabiyotlar 4. B.Boymetov "Qalamtasvir" Pedagogika institutlari va universitetlari talabalari uchun o'quv qo'llanma. Toshkent, 1997. 5. Tojiyev B, Mahkamova S. "Qalamtasvir" (Dastlabki saboqlar). Metodik qo'llanma. Toshkent, 2013. 6. P.Thomas, A.Taylor Drawing, London-2011 7. B.Barber "Full course of the drawing", Barselona-2014 IX. Axborot manbalari 1. www.cspi.lib.uz – Chirchiq davlat pedagogika universiteti e-kutubxona veb sayti 2. www.cspi.uz Chirchiq davlat pedagogika universiteti rasmiy veb sayti 3. www.natlib.uz - (A.Navoiy nomidagi O'z.MK) 4. www.ziynet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portali
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil "29" 08 dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sul: A.Sh.Abdumajitov CHDPU, "Tasviriy san'at va dizayn" kafedrası o'qituvchisi,
9.	Taqrizchilar: O'.N.Nurto'ev - Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat pedagogika universiteti Tasviriy san'at kafedrası mudiri p.f.n., dotsent B.B.Baymetov –CHDPU, "Tasviriy san'at va dizayn" kafedrası p.f.n. professori.

3-mavzu. San'at atributlaridan tuzilgan natyurmortning qalamtasviri. Natyurani kuzatish va eskizlar bajarish. Natyurani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Detallarni alohida shtrixlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 4-mavzu. Uy-ro'zg'or buyumlaridan tashkil topgan murakkab bo'lmagan natyurmort. Natyurani kuzatish va eskizlar bajarish. Natyurani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 5-mavzu. Turli grafik materiallardan foydalanib mavzuli murakkab natyurmort ishlash. (Retush, ko'mir, pastel v.k.). Natyurani kuzatish va eskizlar bajarish. Natyurani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 6-mavzu. Yorug'likka qarshi qo'yilgan mavzuli murakkab natyurmort kompozitsiyasini ishlash. Natyurani kuzatish va eskizlar bajarish. Natyurani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 2-semestr 1-mavzu. Inson bosh suyagini turli rakurslarda tasvirlash. Natyurani kuzatish va eskizlar bajarish. Natyurani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 2-mavzu. Kesik bosh gips namunasini qalamtasviri. Natyurani kuzatish va eskizlar bajarish. Natyurani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash.	
--	--

3-mavzu. B.Mikelandjeloning David haykali bosh bo'laklarining qalamtasviri (burun, quloq, lab, ko'z). Naturani kuzatish va eskizlar bajarish. Naturani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Buyumlarning hajmiga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 4-mavzu. Anatomik bosh namunasining qalamtasviri. Ekorshe (Gudon) gips boshini tasvirlash. Naturani kuzatish va eskizlar bajarish. Naturani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Hajmga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Detallarni alohida shtrixlash. Naturani umumlashtirib yaxlit shtrixlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 5-mavzu. Antik davrga mansub gipsdan ishlangan bosh niqobi namunasining qalamtasviri (Venera, Appolon). Naturani kuzatish va eskizlar bajarish. Naturani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Hajmga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Detallarni alohida shtrixlash. Naturani umumlashtirib yaxlit shtrixlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. 6-mavzu. Aniq xarakterga ega bo'lgan bosh namunasining qalamtasviri (Gatamelatta, Sokrat, Zevz). Naturani kuzatish va eskizlar bajarish. Naturani qog'ozga to'g'ri joylashtirish. Konstruktiv qurish. Nisbatlarni saqlash, chiziqli perspektiva va gorizont chiziqlarini tahlil qilish. Hajmga ishlov berish. Soya-yorug', blik, reflekslarini aniqlash. Detallarni alohida shtrixlash. Naturani umumlashtirib yaxlit shtrixlash. Ishni umumlashtirish va yakunlash. III. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Talaba mustaqil ta'limni bajarish uchun darslik va o'quv qo'llanmalar fan boblari va mavzularini o'rganishi; tarqatma materiallar, amaliy ishlar bajarishni o'rganish; maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash; talabani o'quv-ijodiy ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish; tavsiya etiladi. Mustaqil ta'lim mavzulari bo'yicha talabalar A3 formatda, qalam, ko'mir, sangina, pastelda vazifani chizib topshiradi. Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1-semestr 1. Geometrik shakllarni chiziqli konstruktiv qurilishini tasvirlashga oid mashqlar bajarish (Shar, silindr, konus, kub, prizma).

2. Gips naqshli rozetka ishtirokida natyurmortning qalamtasviri (Daraxt yoki gul bargi va ko'za, mevalardan iborat natyurmort kompozitsiyasi) 3. Murakkab holatdagi turli mato burmalari bilan natyurmort qalamtasvirini bajarish 4. Uy-ro'zg'or buyumlari va sabzavotlardan tuzilgan natyurmortning qalamtasviri 5. Samovar, choynak, payola va mevalardan tashkil topgan murakkab bo'lmagan natyurmort. 6. Inson bosh suyagini yuqoridan va yon tomondan tasvirlash. 2-semestr 1. David boshining bo'laklari qalamtasviri (burun, quloq, lab, ko'zlarning turli holatlardagi tasvirlari) 2. Inson boshini kesib ishlash usullarini mashq qilish 3. Ekorshe gips boshini yon tomondan tasvirlash 4. Parranda va hayvonlarning qalamchizgilari 5. Aniq xarakterga ega bo'lgan bosh namunasining qalamtasviri 6. Inson qomatidan qalamchizgilar bajarish. 3. IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: «Qalamtasvir» o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba. O'quvchilarni tasviriy faoliyatga o'rgatishning mazmuni va xususiyatlari, tasviriy san'atga o'rgatishning didaktik tamoyillari, tasviriy san'atga o'qitish jarayonida qalamtasvirning ishlash mazmuni, metod va texnologiyalari orqali ularning bilimlari tekshiriladi. Qalamtasvirni o'qitish jarayonida talabalarni estetik jihatdan tarbiyalash haqida, oddiy geometrik shakllardan boshlab insonning qomatini tasvirlay olishgacha, tasviriy san'at asarlarini yaratishda qalamchizgining ahamiyati, mashg'ulotlarni tashkil etish orqali ularda ko'nikma hosil qilinadi. Maktablarda tasviriy san'at darslari uchun ishlanmalar tayyorlashni, yaxshi o'zlashtiruvchi va iqtidorli o'quvchilar bilan individual darslar olib borish, tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonini taxlil etish, o'quvchilar ijodiy ishlarini baholay olish to'g'risida malakalariga ega bo'lishi kerak. 4. V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • interfaol keys-stadilar; (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • amaliy mashg'ulotlar • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
